

PERSPECTIEFNOTA 2025 - 2028

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Bestuurlijke inleiding	4
Tussentijdse evaluatie	7
1 Ontwikkelingen en Opgaven 2025 - 2028	9
1.1 Samen Wonen	10
1.2 Samen Werken	14
1.3 Samen Leven	15
1.4 Samen Besturen	20
2 Financieel beeld	25
2.1 Uitgangspunten programmabegroting 2025	26
2.2 Financieel meerjarenperspectief	28
2.3 Financiële mutaties 2025-2028	29
2.4 Investeringsplan 2025 - 2028	30
2.5 Risico-inventarisatie 2025 - 2028	33

Leeswijzer

Voor u ligt de Perspectiefnota 2025 - 2028. In deze perspectiefnota gaan we in op de landelijke en regionale ontwikkelingen die de komende jaren van invloed zijn op Dalfsen en haar leefomgeving. Bij het opstellen van deze perspectiefnota zijn het Coalitiedocument 2022- 2026 'Veel te doen in Dalfsen', het College uitvoeringsprogramma 2023-2026 en de ambities en beleidsdoelstellingen van de Gemeenteraad als leidraad genomen.

We starten de perspectiefnota met een bestuurlijke inleiding en een kijk op de wereld anno 2024, gevolgd door een tussentijdse evaluatie waarin we terugblikken op de doelstellingen en ambities die in de eerste twee jaren van de coalitieperiode gerealiseerd zijn. Daarnaast kijken we vooral ook vooruit naar de uitdagingen die ons nog voorstaan, waar we ons de komende jaren op moeten richten en welke inspanningen hiervoor vereist zijn.

Inhoudelijk hebben we, ten opzichte van voorgaande jaren, deze perspectiefnota met name gericht op externe en interne ontwikkelingen, nieuw beleid en de financiële mutaties die daarmee gepaard gaan. Het beschrijven van de ontwikkelingen op beleid dat reeds in uitvoering is, nemen we op in de begroting 2025-2028.

In hoofdstuk 1 'Ontwikkelingen en opgaven 2025-2028' beschrijven we de huidige maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn in de komende jaren. Daarbij maken we gebruik van de nieuwe programmastructuur met de indeling 'Samen wonen', 'Samen werken', 'Samen leven' en 'Samen besturen'. Tevens wordt er in dit hoofdstuk een inblik gegeven in de grote projecten.

In hoofdstuk 2 starten we met de uitgangspunten die voor de komende meerjarenbegroting zijn vastgesteld met aansluitend het meerjarenperspectief ten tijde van het opstellen van deze perspectiefnota. Daarin is de meicirculaire gemeentefonds 2025 nog niet verwerkt, maar de consequenties daarvan zullen parallel aan deze perspectiefnota aan uw Raad worden aangeboden.

We geven in dit hoofdstuk tevens een overzicht van de financiële mutaties per programma en een investeringsplan voor de komende jaren. De perspectiefnota sluit af met een geactualiseerde risico-inventarisatie en het benoemen van mogelijke maatregelen.

Bestuurlijke inleiding

Deze Perspectiefnota schetst de toekomstige ontwikkelingen waarmee Dalfsen wordt geconfronteerd en de concrete ambities waarmee we aan de slag willen. We hebben de ambitie een gemeente te zijn die middenin de samenleving staat, die wendbaar is en die zich samen met onze inwoners, bedrijven en organisaties inzet om het beste te bereiken voor onze mooie gemeente.

Tegelijkertijd kampt Dalfsen met een onzeker financieel perspectief. Het Rijk compenseert gemeenten onvoldoende voor extra taken en hogere kosten. Daar komt bij dat de afname van 3 miljard euro uit het gemeentefonds nog niet gecompenseerd wordt. En, in het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe Kabinet, lijken gemeentefinanciën helaas slechts een bijrol te spelen.

Hoofdlijnenakkoord Kabinet 'Hoop, lef en trots'

Op 16 mei 2024 heeft het nieuwe Kabinet een akkoord op hoofdlijnen bereikt. In het gepresenteerde akkoord wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de regio. Ellen Nauta (voorzitter van de P10-gemeenten, waaronder Dalfsen), merkt op: "Die aandacht is hard nodig om de neerwaartse spiraal van verschraling in landelijke gebieden te stoppen". Over de uitwerking van voorstellen is echter nog veel onduidelijk en er zijn op voorhand vraagtekens bij de uitvoerbaarheid en juridische haalbaarheid van een aantal voorstellen. Bijvoorbeeld het plan om de Spreidingswet in te trekken. Vooralsnog is de Spreidingswet nog gewoon van kracht. Tot anders wordt besloten werken wij aan de uitvoering ervan.

Pluspunten in de plannen zijn de intenties om de leefbaarheid van het platteland te versterken en de bereikbaarheid van het landelijk gebied te verbeteren. Daarbij worden de bestaande regiodeals in overleg met het bedrijfsleven, kennisinstellingen en decentrale overheden uitgebouwd tot strategische investeringsagenda's met afspraken over wonen, bereikbaarheid, onderwijs en economie.

Met het nieuwe hoofdlijnenakkoord lijkt de financiële basis voor het zogenoemde Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) te verdwijnen. De grote vraag is hoe het verder gaat met het PPLG, waar gemeenten een belangrijke bijdrage aan moeten gaan leveren.

Het uitblijven van duidelijkheid over de gemeentefinanciën is een groot zorgpunt. Vanuit het perspectief van gemeenten valt vooral op dat er in het hoofdlijnenakkoord geen woord wordt gerept over de gemeentefinanciën. Een van de grootste pijnpunten van gemeenten wordt hiermee niet geadresseerd en daarmee lijkt het nieuwe kabinet de koers van de huidige regering te volgen. Dit leidt tot grote tekorten voor gemeenten. De financiële consequenties van het Hoofdlijnenakkoord zijn nog niet verwerkt in de Perspectiefnota, dit geldt wél voor de Voorjaarsnota van het huidige demissionaire kabinet.

Uitvoering College uitvoeringsprogramma

In 2022 verscheen het coalitiedocument 'Veel te doen in Dalfsen'. Het coalitieakkoord is een akkoord op hoofdlijnen en laat ruimte voor inbreng van inwoners. Daarbij is, met de coronacrisis nog vers in het geheugen, ook nadrukkelijk flexibiliteit ingebouwd om in te kunnen spelen op nieuwe en deels ook onvoorziene ontwikkelingen. Om onze ambities om te zetten in concrete acties, hebben we in 2023 het coalitiedocument vertaald naar een College Uitvoeringsprogramma. In het College Uitvoeringsprogramma zijn drie prioritaire opgaven geïdentificeerd waar ons College in deze bestuursperiode aan werkt:

1. Goed Wonen

In alle kernen breiden we de woningvoorraad uit. We focussen niet alleen op aantallen, maar hebben ook aandacht voor verschillende doelgroepen zoals starters, vluchtelingen en statushouders, ruimtelijke kwaliteit, betaalbaarheid en biodiversiteit. Een gemeente waar je veilig voelt en waar ruimte is voor zelfontplooiing. We noemen dat ook wel 'brede welvaart.'

2. Platteland

We zien een slag om de ruimte en grote opgaven in onder andere de agrarische sector, energietransitie, woningbouw, recreatie en natuur. We hebben ambities op het gebied van digitale en fysieke bereikbaarheid. Functies die allemaal een claim leggen op ons gewaardeerde buitengebied. Deze bestuursperiode benutten we onder andere om een gedragen visie op het platteland te ontwikkelen.

3. (Inwoner)betrokkenheid

Wij vinden het belangrijk dat ons beleid van onderop, samen met de inwoners van Dalfsen tot stand komt. Wij betrekken inwoners daarom bij het opstellen en uitvoeren van beleid en projecten en nodigen uit om zelf met initiatieven te komen. Daar hoort bij dat wij als bestuur en organisatie evengoed betrokken zijn in de samenleving.

De samenleving verandert

Anno 2024 ziet de wereld er anders uit dan aan de start van deze coalitieperiode. Zonder uitpuittend te zijn zien we een aantal ontwikkelingen die de afgelopen tijd urgent zijn geworden en in de toekomst zullen blijven. Ook over de horizon van deze Perspectiefnota heen. Dit vraagt om flexibiliteit van zowel politiek als organisatie.

Spanningen en conflicten

De wereld lijkt in brand te staan. Met de inval van Rusland in Oekraïne woedt er een oorlog in Europa. Maar ook zijn er grote spanningen in het Midden-Oosten. De onrust in de wereld heeft een vluchtelingenstroom op gang gebracht die zwaar drukt op de asielketen. Ook Dalfsen kreeg hier mee te maken. Illustratief voor de kracht van onze samenleving en organisatie was hoe in korte tijd opvanglocaties zijn geopend en hoe juist ook in Dalfsen veel mensen vrijwillig hun harten en huizen hebben opengesteld om vluchtelingen een thuis te geven.

Maar het roept ook nieuwe uitdagingen op. We constateren een groeiende druk op de reeds beperkte woningmarkt, toenemende maatschappelijke verharding en polarisatie, en zorgen, soms zelfs angst, onder de inwoners voor de toekomst. Met name in 2022 en 2023 hadden de sterk oplopende energieprijzen ook een grote impact. We maakten kennis met het fenomeen 'energiearmoede' en er is veel geïnvesteerd om dit tegen te gaan. Maar bovenal is opnieuw bewezen dat vrijheid en welvaart niet vanzelfsprekend zijn.

Nieuwe bestuurlijke realiteit

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 vonden achtereenvolgens verkiezingen plaats voor de Provincie, Waterschappen en Tweede Kamer. En in 2024 zijn er verkiezingen voor het Europees Parlement. De verkiezingsuitslagen resulteerden in een nieuwe bestuurlijke wind in Den Haag en de regio en hebben direct invloed op voor Dalfsen belangrijke thema's zoals wonen, de energietransitie, de toekomst van de agrarische sector, het asielbeleid en de gemeentefinanciën. We zien een herwaardering van de regio en verwachten dat dit verder toe zal nemen. Instrumenten als de RegioDeal bieden kansen voor Dalfsen om projecten en programma's te financieren met behulp van nationale en Europese fondsen.

Platteland

Het landelijk gebied staat voor grote uitdagingen. Om er een paar te noemen: de stikstofcrisis, verscherpte wet -en regelgeving voor o.a. mest, de ruimtelijke claim van opgaven als woningbouw, de energietransitie en de vrijetijdseconomie, de zorgelijke staat van de biodiversiteit en de waterkwaliteit vragen om een duidelijke visie en ook keuzes. Keuzes die niet eenvoudig zijn en die vragen om een integrale aanpak. Met een plattelandsvisie en actieve betrokkenheid bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied zetten we hier op in.

Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid staat hoog op de agenda. We zien dat inspanningen in het verleden gericht op de bestrijding van armoede zijn vruchten afwerpt; het armoederisico is afgenomen. Tegelijkertijd zien we dat er meer nodig is voor inwoners om in het eigen levensonderhoud te voorzien, zonder hier stress bij te ervaren. Het hebben van werk, huisvesting een sociaal netwerk en het gevoel 'ertoe te doen' vereist een nieuwe aanpak waarvoor we als gemeente samen met onze partners hard aan de bak moeten.

Digitalisering

Technologische ontwikkelingen zoals de toenemende digitalisering en de opkomst van kunstmatige intelligentie (AI) hebben aanzienlijke invloed op de samenleving en daarmee op de gemeente. De ontwikkelingen bieden zowel kansen als uitdagingen en vormen hiermee een niet meer weg te denken opgave voor de gemeente Dalfsen. Het feit dat deze alinea is gegenereerd door AI illustreert dit.

Versterken van de organisatie

Al deze opgaven vragen om een gemeentelijke organisatie die in staat is zich aan te passen, wendbaar te zijn en tegelijkertijd ook op een doeltreffende en transparante wijze uitvoering te geven aan de (wettelijke) taken die de gemeente te verrichten heeft. In 2023 is de ambtelijke organisatiestructuur daarop aangepast. Verdere stappen in de ontwikkeling van en investeringen in de organisatie blijven nodig. Zeker tegen de achtergrond van moeilijk te vervullen vacatures en toenemende doorstroom van personeel.

Onzeker financieel meerjarenperspectief

Nieuwe uitdagingen en taken dienen zich aan terwijl gemeentefinanciën onder druk staan. Gemeenten moeten meer taken uitvoeren, maar krijgen hier onvoldoende middelen voor van het Rijk. Deze ontwikkeling baart ons zorgen. Gemeenten staan nog altijd voor grote financiële uitdagingen. Door een wijziging in de financieringssystematiek komen gemeenten in 2026 zo'n 3 miljard euro tekort, terwijl het aantal taken niet afneemt. We noemen dit het 'ravijnjaar'. Om gemeenten tegemoet te komen heeft het Rijk in de voorjaarsnota 2024 aangekondigd dat de opschalingskorting met ingang van 2026 wordt geschrapt. Dit is een positief signaal, maar blijkt in de praktijk niet veel op te lossen aangezien een deel van de mutaties in het accres door gemeenten zelf opgelost moet worden. Onder de streep resteert voor Dalfsen een geringe plus vanaf 2026 en zelfs een forse min in 2025. Ook het gat van 3 miljard euro wordt vooralsnog niet gerepareerd.

Het Rijk heeft ook aangegeven toe te willen werken naar een meer rechtvaardige indexatie van de stijgende zorg- en Wmo kosten en het verminderen van een aantal specifieke uitkeringen. Maatregelen die positief bijdragen aan een stabiele financiering, maar tot dusver nog niet zijn geëffectueerd. Ondertussen kampen gemeenten wel met stijgende kosten die onvoldoende worden gecompenseerd. Dit geldt ook voor onze verbonden partijen; de kosten blijven stijgen, zijn maar beperkt beïnvloedbaar en worden onvoldoende gecompenseerd. Dit maakt dat er nog steeds een disbalans is tussen uitvoering van taken en beschikbare (rijks)middelen.

Tussentijdse evaluatie

“Dalfsen op koers mét financiële uitdagingen voor de boeg”

De Perspectiefnota 2025-2028 markeert de helft van deze coalitieperiode. Een natuurlijk moment om terug te blikken, maar vooral ook vooruit. Wat hebben we bereikt, waar moeten we ons de komende jaren nog op richten en welke inspanningen zijn hiervoor vereist?

We liggen op koers met de uitvoering van het coalitiedocument. Er ligt een stevige basis om de resterende coalitieperiode voort te bouwen aan een toekomstbestendig Dalfsen. Tegelijkertijd is er nog het nodige werk te verzetten en zien we dat de wereld om ons heen snel veranderd.

Terugblik afgelopen twee jaar

In de afgelopen twee jaar is al veel bereikt en in gang gezet. Het past bij onze werkwijze om daarbij stil te staan en van te leren. Wat hebben we gerealiseerd van onze ambities en wat hebben we geleerd?

Waar zijn we trots op?

- Wonen. We bouwen volop voor de toekomst in Dalfsen, Nieuwleusen, Lemelerveld, Hoonhorst en Oudleusen. We ontwikkelen een woon-zorgvisie waarin we ruimtelijke en sociale aspecten van wonen in gezamenlijkheid bezien. Naast het realiseren van betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen, erkennen we de specifieke behoeften van jongeren in Dalfsen. We streven ernaar om ook voor jongeren aantrekkelijke en betaalbare huisvestingsmogelijkheden te creëren, zodat zij zich in onze gemeente kunnen vestigen en actief kunnen deelnemen aan onze gemeenschap.
- Platteland. We stellen ons actief op in (de voorbereiding van) het PPLG, werken aan een integrale Plattelandsvisie en zien mooie ontwikkelingen op het gebied van de Energietransitie. We voeren actief beleid op het verduurzamen van onze gemeente en behoud en verbetering van de biodiversiteit. We zien veel mooie initiatieven die bijdragen aan het bevorderen van duurzame opwek van energie, het behoud van natuurlijke habitats en het verminderen van de ecologische voetafdruk van de gemeente.
- Inwonerbetrokkenheid. We zijn gestart met het werken met gebiedsverbinders en gebiedswethouders om sneller en beter te acteren op initiatieven uit en vragen in de samenleving. De gemeenteraad is in het kader van Goed Goan gestart met een nieuw vergadermodel met als speerpunt om onze inwoners beter te betrekken bij besluitvorming.
- Bedrijventerreinen. We zetten in op realisatie van geschikte bedrijventerreinen. Dit omvat het identificeren van geschikte locaties, het bevorderen van samenwerking met partners en het creëren van een aantrekkelijke omgeving die ondernemers aanmoedigt om te investeren en te groeien in onze gemeente.
- Onze veerkracht. Het is ons goed gelukt om te anticiperen op crises zoals Corona, de vluchtelingenstroom en energiearmoede.
- Impulsen voor onze centra. In de afgelopen periode zijn waardevolle plannen ontwikkeld voor onze centra. In Dalfsen wordt volop gewerkt aan de uitvoering van de Klimaatwinkelstraat en in Nieuwleusen is een breed gedragen visie ontwikkeld voor de Burgemeester Backxlaan.
- Realisatie van onderwijs, zorg, participatie en werk voor Oekraïners, statushouders en vluchtelingen. De komst van de vele nieuwkomers betekende naast een huisvestingsvraag ook een vraag op het gebied van onderwijs en welzijn. We zijn trots dat we ondanks de krapte op de arbeidsmarkt in samenwerking met scholen, samenwerkingspartners en vrijwilligers dit hebben gerealiseerd.
- Realiseren van arbeidskansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We hebben binnen de ambtelijke organisatie bewust meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aangenomen op reguliere functies vanuit de overtuiging dat zij de juiste persoon op de juiste plek zijn.

Leerpunten

- Belang van de regio. Dalfsen kan het niet alleen, samen bereik je meer. Maar we kunnen niet overal op inzetten. Het vraagt om scherpe strategische keuzes op welke onderwerpen wij willen samenwerken. We hebben geleerd kansen beter te benutten. Dat zit hem grotendeels al in de voorbereidingen. Bijvoorbeeld bij de 5e tranche Regiodeal Regio Zwolle.
- Schaarse middelen en ruimte vragen om scherpe keuzes. Hoewel Dalfsen een relatief rijke gemeente is, staan de financiën flink onder druk en kunnen we ons geld maar één keer uitgeven. En ook onze schaarse en kostbare ruimte kan helaas niet alle functies huisvesten. Het vraagt om visie, heldere (beleids)keuzes en lef.
- Wendbaarheid vraagt anders organiseren. We zien dat vraagstukken die op de organisatie afkomen steeds vaker complex zijn en vragen om een snelle reactie. Dit vraagt onder andere om duidelijke processen en vaker dan nu een projectmatig- en programmatische sturing. Hier willen wij op investeren.
- We zetten goede stappen op gebied van participatief werken, maar verdere doorontwikkeling is nodig. Dat doen we bijvoorbeeld door de pilot gebiedsverbinders te evalueren - zowel intern als extern. En op basis van de resultaten te bekijken of en in welke vorm de pilot vervolg krijgt. Uiteindelijk gaat het erom de inwonerbetrokkenheid te vergroten en met elkaar de beste resultaat voor de gemeente Dalfsen te realiseren. Daarvoor is het belangrijk dat we dat goed in de gemeentelijke organisatie organiseren en er dus ook van te leren.

Vooruitblik komende twee jaar

In de komende twee jaar liggen belangrijke mijlpalen in het vooruitzicht. Een selectie uit de ambities van het coalitieakkoord die de komende twee jaar worden gerealiseerd.

- Uitwerking Integraal Huisvestingsplan. Een belangrijk thema is de voorbereiding van realisatie van toekomstbestendige kindcentra in onze kernen. De laatste prognoses laten flinke kostenstijgingen zien ten opzichte van de verwachting bij de vaststelling van het IHP in 2021. Het college komt met voorstellen hoe deze kindcentra te financieren.
- Vaststelling én uitvoering van de Woon-Zorgvisie. In dit beleidsdocument wordt onze visie op wonen én woon-zorg in één integrale visie vastgelegd. Het vormt de basis voor ons woonbeleid de komende jaren.
- Vaststelling en uitvoering Plattelandsvisie. In de plattelandsvisie is vastgelegd hoe we om willen gaan met functies als wonen, recreëren, natuur en landgoederen en de agrarische sector.
- Opvanglocaties asielzoekers en Oekraïners. We voeren de Spreidingswet uit en werken toe naar een structurele opvanglocatie voor asielzoekers. Ook werken we aan een nieuwe opvanglocatie voor specifiek vluchtelingen uit Oekraïne.
- Uitvoering klimaatwinkelstraat en burgemeester Backxlaan. We geven uitvoering aan de plannen voor de Klimaatwinkelstraat in Dalfsen en burgemeester Backxlaan in Nieuwleusen.
- Dalfserveld West. Bewoners van het gebied Dalfserveld West werken aan een plan voor opwek van groene energie in Dalfserveld West. Hiermee wordt invulling gegeven aan onze doelstelling zoals verwoord in de Regionale Energie Strategie en de programmeerafspraken die met de provincie Overijssel zijn gemaakt voor de opwek van wind.
- Hoe willen we om gaan met permanente bewoning van recreatiewoningen? Voor het wonen op recreatieparken blijven wij een terughoudend beleid voeren, maar voor parken die hun recreatieve karakter voor het merendeel hebben verloren willen wij onderzoeken of permanent wonen toegestaan kan worden.

1 Ontwikkelingen en Opgaven 2025 - 2028

In het College Uitvoeringsprogramma zijn ambities en doelstellingen opgenomen die binnen één taakveld tot uitvoering komen, maar ook grotere projecten die taakveld- en programmaoverstijgend moeten worden opgepakt. Onderstaande grote projecten moeten in de komende jaren tot uitvoering komen:

Projecten < € 250.000

- Renovatie kunstgrasveld korfbal - € 125.000

Projecten > 250.000 en < 1.000.000

- Begraafplaatsen – € 800.000
- Groot onderhoud gebouwen – € 1.000.000

Projecten > 1.000.000

- Integraal Huisvestingsplan (IHP) - *PM*
- MJOP Openbare Ruimte – *PM*
- Hybride kantoorconcept/ uitbreiding raadzaal - *PM*

Bij dit overzicht van grote projecten maken we als voorbehoud dat de vermelde bedragen globale schattingen betreffen. Omdat wij op voorhand niet willen laten blijken welke bedragen per onderdeel ingeschat worden, zijn vanwege kans op ondermijning van onze onderhandelingspositie, alleen totaalbedragen per project genomen.

Als voorbeeld bestaat het MJOP Openbare Ruimte uit diverse projecten die in de komende jaren tot uitvoering komen. Het MJOP Openbare Ruimte wordt eind 2024 vastgesteld en maakt derhalve geen onderdeel uit van deze Perspectiefnota, evenals het Integraal Huisvestingsplan (IHP) en grondexploitaties.

Om de overige projecten uit te voeren belast dit onze exploitatie met extra afschrijvingslasten oplopend tot € 230.000 in 2031.

1.1 Samen Wonen

Het programma 'Samen Wonen' omvat alle beleidsthema's die raken aan de openbare ruimte. In de huidige programmastructuur zijn dat de onderwerpen Openbare Orde en Veiligheid, Beheer Openbare Ruimte, Verkeer en Vervoer, Duurzaamheid en Milieu, Dienstverlening en Burgerzaken en Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting. Een belangrijke ambitie vanuit het College is dat het iedereen een plek wil bieden om te kunnen wonen, met aandacht voor de kwaliteit en leefbaarheid van de omgeving en de maatschappelijke opgaven waar we voor staan.

Autonome ontwikkelingen

Indexatie Omgevingsdienst IJsselland

Nadeel €42.000 (incidenteel in 2025)

Voor 2025 vindt er een indexatie plaats van de personeels- en overige kosten. De indexatie is incidenteel opgenomen, omdat in 2025 een plan wordt opgeleverd in het kader van het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH (IPV-VTH). Dit plan richt zich op het versterken van het VTH-stelsel door toe te werken naar een robuuste Omgevingsdienst, met als doel om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren en milieuschade te verminderen. Dat plan wordt in 2025 aan uw raad voorgelegd en omvat de structurele (financiële) impact die dat met zich meebrengt vanaf 2026.

Leges omgevingsvergunningen

Nadeel €225.000 (structureel vanaf 2025)

De implementatie van de Omgevingswet zorgt voor een omslag naar een systeem waarbij activiteiten in beginsel worden gereguleerd door middel van algemene regels, in plaats van dat er vergunningen worden verleend voor die activiteiten. Zo is bijvoorbeeld het (ver)bouwen van een woning vaak niet langer vergunningplichtig (en leges genererend), maar vergunningvrij of meldingsplichtig. Daarmee komt een deel van de werkzaamheden en de daarmee gepaard gaande kosten voor vergunningverlening te vervallen. Daar staat tegenover dat de gemeenten hier ook geen leges voor kunnen heffen. Dat heeft voor de gemeente Dalfsen een nadelig effect.

Daarvoor in de plaats komen nieuwe taken die onder de Omgevingswet overeind blijven, zoals het beoordelen en administratief afhandelen van meldingen. De hoeveelheid werk neemt daarom niet af, maar juist toe. In samenhang met de toenemende kwaliteitscriteria en de wens om ook in de toekomst dienstverlenend te kunnen zijn naar inwoners en initiatiefnemers, is het niet reëel om af te schalen in personeelskosten. Ook landelijk wordt opgemerkt dat gemeenten juist investeren in het opschalen van formatie om te kunnen voldoen aan deze kwaliteitscriteria. Naar verwachting worden gemeenten via de meicirculaire voor ongeveer de helft gecompenseerd voor de gedeerde legesinkomsten en stijging van de kosten.

Advieskosten omgevingskwaliteit

Voordeel €100.000 (structureel vanaf 2025)

Als gevolg van de verschuiving van vergunningplicht naar een meldingsplicht voor bouwactiviteiten, worden minder kosten gemaakt door de gemeentelijke adviescommissie (welstand, monumentencommissie en regioarcheoloog).

Actualisatie Meerjarenonderhoudsplan openbare ruimte (MJOP)

Nadeel PM (structureel vanaf 2026)

In 2024 wordt gewerkt aan een actualisatie van het Meerjarig Onderhoudsplan openbare ruimte (MJOP), welke voorziet in een langetermijnplanning voor het uitvoeren van noodzakelijk onderhoud aan gebouwen, terreinen en installaties. Hiervoor wordt in Q4 2024 een voorstel aan uw raad aangeboden, waarmee uw raad een goed onderbouwde afweging kan maken.

Bestuurlijke afspraken

Invoering centrummanagement

Nadeel €100.000 (incidenteel 2025, 2026 en 2027)

In januari 2024 heeft de raad ingestemd met het voorbereidingskrediet voor het centrumplan. Onderdeel daarvan was het aanstellen van een kwartiermaker voor het coördineren en begeleiden van de ontwikkelingen in het centrum van de kern Dalfsen en het bevorderen van de samenwerking tussen partijen. Deze inzet wordt vanaf 2025 vervolgd in de rol van een 'centrummanager'. De kosten hiervoor zijn geraamd op €50.000.

In het verlengde hiervan is als ambitie €50.000 benodigd voor specialistische juridische, communicatieve en technische bijstand vanuit verschillende disciplines die intern niet beschikbaar is.

Verhoging dotatie Voorziening groot onderhoud gebouwen

Nadeel €21.300 (structureel vanaf 2025)

In maart 2024 heeft de Raad het beheerplan gemeentelijke gebouwen 2024-2028 vastgesteld. Als gevolg hiervan vindt er een verhoging van de dotatie aan de Voorziening groot onderhoud gebouwen van € 158.700 naar € 180.000.

Stijging organisatorische kosten Veiligheidsregio

Nadeel €40.000 (structureel vanaf 2025)

Door een groter verloop onder het vrijwillig brandweerpersoneel, maatregelen in het kader van paraatheid en toename aan opleidingskosten stijgen de kosten ten behoeve van de brandweerorganisatie binnen de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio. De organisatiekosten zullen regiobreed toenemen met €935.000 op jaarbasis, wat volgens een vastgesteld percentage wordt verdeeld over de deelnemende instanties.

Ambities

Indexatie kosten onderhoud wegen

Nadeel €113.000 (structureel vanaf 2025)

In de huidige programmabegroting is een indexering opgenomen van 2,5%. We constateren echter dat schaarste aan bouwmaterialen, stijgende bouwkosten en het tekort aan personeel ervoor hebben gezorgd dat de prijzen van onze overeenkomsten, overeenkomstig de prijsindex, sinds 2022 met 20,9% zijn gestegen. Dat levert een tekort op en vraagt om een structurele verhoging voor de geprogrammeerde opgaven.

Uitbreiding capaciteit versnellen woningbouw

Nadeel €140.000 (structureel vanaf 2025)

Om te blijven voldoen aan de sterke vraag naar woningen heeft de gemeente Dalfsen, mede dankzij ons actieve grondbeleid, nabij alle kernen uitbreidingslocaties in ontwikkeling. Vanaf 2025 verwachten we daarom ook fors meer woningen toe te voegen aan onze woningvoorraad dan de jaren ervoor. Ook zien we kans om woningen te realiseren op inbreidingslocaties en ondersteunen we particuliere initiatieven en toevoegingen van woningen en kwaliteitsverbeteringen in het groene buitengebied.

Daarnaast wordt in 2024 de 'woonzorgvisie' ontwikkeld. Deze vervangt de woonvisie en kijkt ook naar de huisvesting van aandachtsgroepen en op de zorg- en ondersteuningsbehoefte in relatie tot wonen. De woonzorgvisie is de gemeentelijke vertaling van de Nationale Woon- en Bouwagenda, de provinciale prestatieafspraken en de regionale woondeals, die erop zijn gericht om te sturen op meer regie en tempo in het realiseren van (betaalbare) woningen. Hiervoor is wetgeving in voorbereiding wat gaat leiden tot extra werkzaamheden bij gemeenten voor de uitvoering.

Op dit moment is in de gemeente Dalfsen 1 fte beschikbaar voor de uitvoering van de ambities en afspraken. De versnelling en nieuwe wetgeving vanuit het Rijk vragen om €100.000 voor uitbreiding van de ambtelijke capaciteit en €40.000 voor de inhuur van extern advies.

Storting starterslening SVn

Budgetneutraal (incidenteel 2025)

De starterslening biedt starters, onder gunstige voorwaarden, extra financiële middelen om hun eerste woning aan te schaffen. De starterslening is de eerste drie jaar rente- en aflossingsvrij. Daarna wordt de rekening van de gemeente Dalfsen bij het SVn continu aangevuld doordat rente en aflossing worden teruggestort.

Door de versnelling van de woningbouwopgave stijgt ook het aantal aanvragen voor de startersleningen. In 2024 is aan uw raad voorgelegd om het rekeningsaldo van de gemeente bij het SVn aan te vullen met €500.000. In lijn met de versnelling die in onze gemeente wordt voorzien, wordt in 2025 en 2026 de rekening met datzelfde bedrag aangevuld om jongeren/starters te blijven ondersteunen om een eerste woning aan te schaffen in onze gemeente en hen zo ook te behouden voor onze gemeente.

Tegelijkertijd wordt onderzocht of aanscherping van de voorwaarden nodig is en wordt het instrument van de starterslening nog geëvalueerd, waarover de raad ook wordt geïnformeerd. Omdat de leningen uiteindelijk volledig worden terugbetaald is dit budgetneutraal (revolverend fonds).

Gebiedsprocessen PPLG

Nadeel €50.000 (incidenteel 2025, 2026, 2027)

Het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) krijgt steeds meer vorm. Zodra een nieuw kabinet is geïnstalleerd wordt de nieuwe koers van het PPLG ook helder en wordt overgaan op de uitvoering om de doelen te realiseren. De uitvoering van het PPLG zal grotendeels via gebiedsprocessen tot stand komen. Gemeenten hebben daarin een rol om de gebiedsprocessen te organiseren en te faciliteren. Dat doen we nu al incidenteel, maar in de uitvoering van de PPLG krijgt dat een steeds structureler karakter. Voor het verzilveren van eventuele koppelkansen in gebiedsprocessen wordt per geval financiering gevraagd, aangezien deze per proces en qua kosten erg uiteen kunnen lopen.

Uitwerking Toekomstvisie Burgemeester Backxlaan

Nadeel PM (aankondiging)

In maart 2024 heeft de raad de Toekomstvisie van de Burgemeester Backxlaan in Nieuwleusen vastgesteld. Sindsdien wordt gewerkt aan de uitvoering van het eerste deelproject (stedenbouwkundig plan Oosterbouwlanden). Vanaf 2025 worden de overige deelprojecten opgestart. Hiervoor worden vanaf 2025 voorstellen aan uw raad aangeboden.

Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen

Nadeel €20.000 (kapitaallasten structureel vanaf 2026)

De begraafplaats in Nieuwleusen bereikt haar maximaal beschikbare capaciteit. Voorgesteld wordt om voor uitbreiding van de begraafplaats in 2025 een investering te doen van €800.000, wat leidt tot een structurele toename van de kapitaalslasten van €20.000 vanaf 2026.

Uitbreiding formatie burgerzaken

Budgetneutraal (structureel vanaf 2025)

Er is voor team Burgerzaken extra formatie noodzakelijk. Enerzijds is er de paspoortpiek die minimaal vijf jaar gaat duren. Hiermee komt er een verzesvoudiging van aanvragen reisdocumenten binnen. Anderzijds gaan er in de komende vijf jaar vijf mensen bij Burgerzaken met pensioen. Daardoor is ruimte nodig voor vroegtijdige doorstroming en kennisoverdracht en is, voor de duur van vijf jaar, extra formatie nodig om de pieken op te kunnen vangen en de doorstroming goed te kunnen stroomlijnen. Dat betekent niet dat elke collega die met pensioen gaat één op één vervangen wordt, maar dat er deels sprake is van natuurlijk verloop.

Tegenover de hogere legesinkomsten als gevolg van de paspoortpiek staan ook hogere kosten voor afdrachten aan het Rijk. Bij de analyse van de jaarrekening 2023 is gebleken dat we op deze taak per saldo positief eindigen en deze lijn wordt naar verwachting in 2024 en verder doorgetrokken. We stellen daarom voor om in de komende jaren de extra formatie te dekken uit het verwachte positieve resultaat, tot het moment dat medewerkers als gevolg van pensioen uitstromen en de paspoortpiek nagenoeg gelijktijdig is geëindigd.

Uitbreiding formatie duurzaamheidsopgaven

Budgetneutraal (dekking: CDOKE-gelden)

Gemeenten spelen een cruciale rol in het realiseren van (inter)nationale en lokale duurzaamheidsdoelen. Dat doen wij o.a. door invulling te geven aan de RES, het uitrollen van warmtenetten en het aardgasvrij maken van woningen. Omdat de duurzaamheidsambities steeds meer prioriteit krijgen en daarmee het aantal taken voor gemeenten toenemen, stelt de Rijksoverheid langjarig CDOKE-gelden beschikbaar om deze extra taken uit te voeren. Om onze ambities te realiseren en tempo te maken op de duurzaamheids-opgaven is uitbreiding van formatie nodig op gebied van projectleiding, beleid, ondersteuning en communicatie.

Uitbreiding formatie Omgevingswet

Budgetneutraal (dekking: rijksmiddelen Omgevingswet)

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet biedt gemeenten meer flexibiliteit om lokale beleidskeuzes te maken en beter in te spelen op de behoeften van hun inwoners en bedrijven. De wet vereist daarvoor wel een zorgvuldige implementatie en aanpassing van

bestaande processen, systemen en culturen binnen de gemeente en tussen overheden. De Rijksoverheid stelt hiervoor Omgevingswetbudget beschikbaar. Om de extra taken goed te beleggen in de organisatie, is uitbreiding van formatie nodig op gebied van een regelanalist en juridisch medewerker.

1.2 Samen Werken

Het programma Samen Werken omvat alle beleidsthema's op gebied van Economie, Recreatie en Toerisme en Participatie en Re-integratie. In de huidige structuur zijn dat de programma's Economische zaken en Onderwijs en Vrije tijd, waarbij de onderwerpen Sport en Cultuur uit laatstgenoemd programma zijn verplaatst naar het Samen Leven.

Voor de leefbaarheid en vitaliteit van onze kernen is het essentieel om voldoende ruimte te bieden voor (lokale) ondernemers om te ondernemen, met nadrukkelijk aandacht voor een langjarig perspectief voor agrarische ondernemers. Daarbij vindt het college het belangrijk om inwoners zonder (passende) startkwalificatie of met bijvoorbeeld een afstand tot de arbeidsmarkt goed te begeleiden naar passend werk. Daarnaast wordt ernaar gestreefd dat de recreatieve mogelijkheden in onze gemeente optimaal worden benut

Autonome ontwikkelingen

Strategische beleidsvisie Re-integratie van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt

Nadeel €90.000 (incidenteel in 2025)

Volgend op de in 2024 vastgestelde verordening re-integratie formuleren we in 2025 een nieuwe strategische beleidsvisie voor de re-integratie van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en de inzet van bijbehorende instrumenten. Hierin nemen we mee:

- de afname van de WSW populatie;
- de landelijke ontwikkelingen rond de Participatiewet in Balans;
- de begeleiding van jongeren in relatie met het wetsvoorstel Van school naar duurzaam werk.

Voor de inhuur van externe expertise vragen we een budget van €90.000 voor 2025.

Toename werkenden vanuit de Participatiewet

Nadeel €114.000 oplopend naar €258.000 (structureel vanaf 2025)

Conform de lijn van de afgelopen jaren houden we rekening met een groei van de populatie Nieuw Beschut Werk (wettelijke taakstelling van 2 fte per jaar) en Banenafpraak (7 fte per jaar). De stijging in loon- en begeleidingskosten zorgen voor een nadeel dat oploopt van €114.000 (in 2025) naar €258.000 (in 2028). Hierbij is rekening gehouden met het feit dat een deel van de kosten wordt vergoed vanuit algemene rijksmiddelen en de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (het BUIG).

Re-integratie (Participatiewet)

Nadeel €14.000 oplopend naar €57.000)

De verwachte lichte stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden (zie "Samen Leven") zorgt voor een toename van re-integratie en jobcoaching. Voor deze kosten geldt een oplopend nadeel van €14.000 (in 2025) naar € 57.000 (in 2028). Hierbij is rekening gehouden met het feit dat een deel van de kosten wordt vergoed vanuit algemene rijksmiddelen en de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (het BUIG).

Afname WSW-medewerkers

Budgetneutraal PM (aankondiging)

We houden rekening met een reguliere daling van het aantal WSW-ers met 5% per jaar waardoor de uitgaven aan lonen dalen. Tegelijkertijd zien we een toename van de begeleidingskosten doordat de populatie die overblijft gemiddeld meer begeleiding nodig heeft. Het Lage Inkomensvoordeel wordt per 1 januari 2025 afgeschaft. De WSW wordt bekostigd uit rijksmiddelen. De financiële impact van deze ontwikkelingen is daarom gemeentebreed (nagenoeg) budgetneutraal.

1.3 Samen Leven

Het programma 'Samen Leven' omvat alle beleidsthema's die raken aan het sociaal domein. In de huidige structuur zijn dat de programma's Inkomensondersteuning en Sociaal domein waarbij in de nieuwe programmastructuur ook de onderwerpen Sport en Cultuur onder dit programma vallen.

Een belangrijk thema voor de komende jaren is de vergrijzing en de druk op de beschikbaarheid van zorg in combinatie met de zorgplicht die gemeenten voor inwoners hebben. Als er niets gebeurt, loopt het zorgsysteem helemaal vast in 2040. Dit is een landelijk probleem maar doordat de gemeente Dalfsen een relatief hoog percentage inwoners kent van 65 jaar of ouder raakt dit onze gemeente extra hard. Als gemeente zetten we daarom de komende jaren sterk in op preventie. Bij preventie gaan de kosten voor de baten uit, maar ook die baten vallen niet altijd terug in onze eigen gemeentelijke begroting.

De komst van statushouders, (al dan niet tijdelijke) opvang van asielzoekers en aanwezigheid van arbeidsmigranten is een ontwikkeling die zich ook de komende jaren voortzet. De directe impact is zichtbaar in bijvoorbeeld de inspanningen op het gebied van opvanglocaties en inburgering en instroom in de Participatiewet. Daarnaast werkt dit door op de verschillende beleidsvelden over de domeinen heen. Zo heeft het impact op de doorstroom in de Participatiewet (re-integratie), aantallen kindregelingen en voor- en vroegtijdse educatie peuteropvang en de inzet van tolken. Binnen het thema wonen heeft het impact op het gebruik van én de toegestane verblijfsduur in recreatiewoningen en eveneens op thema's rondom Zorg en Veiligheid.

Autonome ontwikkelingen

Preventie:

Integraal Zorgakkoord (IZA), Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), Wonen, Ondersteuning en Zorg Ouderen (Wozo) en hervormingsagenda Jeugd

Budgetneutraal (structureel vanaf 2025)

De komende jaren zal de agenda in het sociaal domein voor een belangrijk deel bepaald worden door stelselhervormingen en de versterking van preventie en het voorliggende veld. De basis hiervoor is vastgelegd in IZA, GALA, WOZO en hervormingsagenda Jeugd. Zij hebben als doel de zorg voor inwoners in het algemeen en specifiek voor jongeren, ouderen voor de toekomst inzetbaar en betaalbaar te houden. Daarvoor worden vanuit verschillende domeinen en met verschillende externe partijen regionaal coalities gesloten om met gezamenlijk inzet de beweging 'naar de voorkant' verder te brengen. Hieruit voortvloeiende beleids- en uitvoeringsactiviteiten vragen van de gemeente zowel regionale als lokale inzet.

Hoewel de ontwikkelingen binnen Iza, Gala, Wozo en de Hervormingsagenda Jeugd significant zijn, is de budgettaire consequentie voor de gemeente in principe neutraal. Dit komt doordat de bekostiging van deze projecten plaatsvindt via bijvoorbeeld Specifieke Uitkeringen (SPUK's) vanuit het Rijk.

Toename in aantallen en complexiteit zorgvragen Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

Nadeel PM (structureel vanaf 2025)

De eerder genoemde vergrijzing legt een steeds verder toenemende druk op het bestaande voorzieningenpalet voor deze doelgroep. In- en doorstroom in zorg- en maatwerkoplossingen wordt bemoeilijkt, waardoor meer mantelzorgers een hogere belasting ervaren. De inzet van indicatieloze dagbestedingen biedt verlichting van de zorgketen en voorzien in een groeiende behoefte. Het bieden van brede ondersteuning van mantelzorgers zal de komende jaren cruciaal worden. Het Rijk is voornemens het abonnementstarief op de Wmo te herzien: de impact daarvan op cliëntaantallen en financiën is op dit moment nog niet exact te duiden. Een eerste analyse op de ontwikkeling van de totale zorglevering (exclusief de ontwikkeling van de CAO's) laat een toename in de kosten van begeleiding zien. Met de begrotingsbehandeling verwachten wij een concretere duiding te kunnen geven.

Daarnaast signaleren we een toename in complexiteit van de begeleidingsbehoefte. Naast het omgaan met aandoening of ziekte spelen vaak ook op andere vlakken hulpvragen. Soms is er een directe relatie met een disfunctioneel sociaal systeem, waar de inwoner onderdeel van is. Dat vraagt meer én slimme inzet van professionals, waarin integrale samenwerking het uitgangspunt moet zijn. De (blijvende) beschikbaarheid van voldoende professionals in zorg en welzijn is een belangrijke

voorwaarde om dit te kunnen realiseren. Het is denkbaar dat de inzet van technologie in informele zorg en voorveld een grotere plek moet innemen om een passend antwoord te bieden

Het aantal mensen met een psychische kwetsbaarheid in onze gemeente neemt toe. Daarnaast signaleren we een oplopend aantal casuïstieken waarbij sprake is van (dreigende) dak- en thuisloosheid, al dan niet voortkomend uit problemen op andere gebieden. Er zal veel aandacht uitgaan naar onder andere het uit te werken regionale uitvoeringsplan maatschappelijke opvang en de ingezette lijn vanuit vroegsignalering schuldhulpverlening met lokale stakeholders.

Participatiewet:

Participatiewet in Balans en Commissie Sociaal Minimum

Budgetneutraal (structureel vanaf 2025)

Het kabinet is bezig met het programma Participatiewet in Balans, dat de komende jaren gevolgen gaat hebben voor de eisen aan het gemeentelijk beleid. Als eerste wil het kabinet een stevige stap zetten richting werken op basis van vertrouwen en menselijke maat (geplande ingangsdatum 1 januari 2025). Daarna volgt een fundamentele herbezinning op de huidige Participatiewet en professionalisering van de uitvoering vanaf 2026.

De commissie Sociaal Minimum concludeert dat de hoogte van de bijstandsnorm momenteel onvoldoende is om alle noodzakelijke kosten van het bestaan te dekken. De verwachting is dat de hoogte wordt bijgesteld én dat daarvoor dekking via het BUIG plaatsvindt. Besluitvorming door het Rijk heeft nog niet plaatsgevonden. Op dit moment zijn maatregelen en gevolgen daarvan voor de gemeentelijke uitvoering nog niet bekend. De aanbevelingen zullen te zijner tijd, indien nodig, worden meegenomen in de uitwerking van het beleidsplan Bestaanszekerheid en beleidskader Re-integratie van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Ontwikkeling aantallen Participatiewet

Budgetneutraal (structureel vanaf 2025)

We houden rekening met een stijging van 10 uitkeringen per jaar. Dit is in lijn met de landelijke stijging van 3% die het CPB verwacht voor 2024 en 2025. De impact van de taakstelling voor statushouders is in deze prognose meegenomen. In principe vindt dekking plaats via het BUIG, met de aanname dat de ontwikkeling van het aantal uitkeringen gelijk oploopt met de ontwikkeling van het BUIG. Dit is de afgelopen 3 jaren het geval geweest. Indien gemeenten niet uitkomen met de Rijksmiddelen uit het BUIG, is er (tot op heden) de mogelijkheid een beroep te doen op de Vangnetuitkering. Hiervoor geldt echter een eigen risicodrempel van 7,5% van het BUIG.

Wetsvoorstel van school naar duurzaam werk

Nadeel PM (aankondiging)

De ongelijkheid op de arbeidsmarkt tussen jongeren is toegenomen. Het verschil in arbeidsdeelname en werkloosheid tussen jongeren zonder startkwalificatie, mbo'ers en hbo- en wo-gediplomeerden is structureel groot, ongeacht de stand van de economie. Om dit te veranderen omvat het wetsvoorstel 'Van school naar duurzaam werk' een pakket aan maatregelen waarmee jongeren die dit nodig hebben, begeleiding krijgen bij de overstap van school naar werk en bij (dreigende) werkloosheid.

Het wetsvoorstel geeft hiervoor extra taken aan en verplichte samenwerking tussen Mbo-instellingen en gemeenten. Doel is een doorlopende aanpak van school naar duurzaam werk voor jongeren tot 27 jaar (in plaats van de huidige 23 jaar). Dit wetsvoorstel zal naar verwachting leiden tot een toename maar ook een herverdeling van de huidige VSV- (voortijdig schoolverlaten) en doorstroompuntmiddelen. Op het moment van schrijven ligt het plan bij de raad van State. Volgens de huidige planning zal het wetsvoorstel 1 augustus 2025 ingaan. De (financiële) consequenties worden regionaal verder uitgewerkt.

Aanpak geldzorgen, armoede en schulden (uitbreiding formatie Schuldhulpverlening)

Nadeel €90.000 (structureel vanaf 2025)

Door het ministerie van SZW zijn extra middelen voor gemeenten beschikbaar gesteld in verband met het project Aanpak geldzorgen, armoede en schulden. Deze middelen zijn via het Gemeentefonds over de gemeenten verdeeld (meicirculaire 2023) om te investeren in betere dienstverlening door gemeenten op het gebied van armoede en schulden. Gemeenten kunnen deze middelen inzetten om aan de slag te gaan met de prioriteiten van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden, zoals het uitbreiden van het gebruik van de schuldhulpverlening en het tegengaan van kinderarmoede.

In de begroting 2024-2027 zijn de middelen voor deze aanpak niet gelabeld en als algemene dekking van het begrotingssaldo opgenomen. Daarom vragen we nu structurele dekking voor inzet van extra formatie Schuldhulpverlening.

Onderwijs

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Primair Onderwijs 2022 - 2038

Nadeel PM (aankondiging met bandbreedte jaarlijkse kapitaallasten: 1 tot 1,5 miljoen euro)

In december 2021 is het IHP primair onderwijs vastgesteld. Het IHP beschrijft de voorgenomen vernieuwing en verduurzaming van schoolgebouwen in de periode 2022-2038. De uitvoeringskosten voor nieuwbouw en renovatie werden in het IHP van 2021 geschat op ongeveer € 30 miljoen (exclusief bijkomende lasten (zoals eventuele verwerving van grond, infrastructurele aanpassingen e.d.) Duidelijk is dat dit langlopende trajecten zijn waarbij we rekening houden met de meest actuele leerlingenprognose in combinatie met de daadwerkelijke ontwikkeling van de leerlingenaantallen en openstaan voor en inspelen op ontwikkelingen en mogelijkheden die zich tijdens dit proces aandienen.

Sinds 2021 zijn de prijzen in de bouw sterk gestegen en is er, in plaats van een verwachte daling, in totaliteit sprake van een lichte stijging van het aantal leerlingen die naar verwachting doorzet. Op basis hiervan moet rekening gehouden worden met een totale investering in schoolgebouwen van ca. € 52 miljoen en een raming voor bijkomende kosten van ca. € 10 miljoen. Conform de uitgangspunten in de nota reserves en voorzieningen en (in lijn met hoe om te gaan met grote projecten) is het van belang hiervoor te reserveren.

Huisvesting Agnieten College

Nadeel PM (aankondiging)

De benodigde aanvullende huisvesting van het Agnieten College is afhankelijk van de vraag of en hoe realisatie in bestaande gebouwen kan plaatsvinden en vraagt een investering tussen de € 1 en € 2,5 mln. Realisatie van de aanvullende huisvesting van het Agnieten College valt naar verwachting buiten de tijdsspanne van deze PPN.

Taalonderwijs en Internationale Schakelklas (ISK)

Nadeel PM (structureel vanaf 2025)

We willen dat iedereen goed Nederlands kan: dat draagt bij aan integratie, opleidingskansen en werk. Met de komst van ontheemden (Oekraïners), de noodopvang, de blijvend hoge taakstelling statushouders en de Spreidingswet, wordt de druk op het onderwijs groter. Bij het ISK zien we momenteel grote wachtlijsten ontstaan, waarbij het maanden duurt voordat leerlingen kunnen instromen. De noodzaak voor nieuwkomersonderwijs zoals deze in Vilsteren is gestart voor Oekraïense kinderen, blijft ook in ieder geval het komende schooljaar voor nieuwkomerskinderen (< 1 jaar onderwijs in Nederland) in Dalfsen. Zij krijgen gedurende 1-1,5 jaar intensief taalonderwijs, waarna zij uitstromen richting regulier basisonderwijs.

Bij voldoende bezetting zijn de Rijksmiddelen voldoende om de groepen te financieren (dit is de afgelopen schooljaren ook het geval geweest), maar het schoolbestuur krijgt deze middelen pas achteraf en loopt een financieel risico in het geval de instroom achter blijft. Hiervoor is een financiële 'garantstelling' of voorschot (subsidie) nodig vanuit de gemeente om een minimale basis te creëren voor het komende schooljaar.

Ook op het reguliere basisonderwijs wordt de druk groter. Als kinderen op de reguliere basisschool instromen vanuit het nieuwkomersonderwijs, zijn de taalachterstanden nog niet volledig ingehaald. Om deze nog verder weg te werken en te voorkomen dat kinderen bij het voortgezet onderwijs in een lager profiel uitstromen dan passend zou zijn op basis van hun cognitieve vaardigheden, is extra taalondersteuning nodig. Scholen kunnen dit deels bekostigen vanuit de middelen die zij krijgen voor nieuwkomerskinderen, maar dit is onvoldoende om goede taalondersteuning te kunnen bieden.

Vanuit onze verantwoordelijkheid in het kader van onderwijsachterstandenbeleid en onze visie in het lokale preventiebeleid, waarin wij streven naar gelijke kansen voor alle kinderen, zien wij een rol voor de gemeente weggelegd. We verwachten dat, als er meer duidelijkheid is over de structurele opvang van asielzoekers en uitbreiding van de opvang voor Oekraïners, we een voorstel te kunnen doen voor de langere termijn. Hierbij maken we waar nodig gebruik van de middelen die we ontvangen voor de opvang van asielzoekers en ontheemden.

Overige beleidsvelden

Opvang Vluchtelingen en Oekraïners

Budgetneutraal (structureel vanaf 2025)

De komst van Oekraïners en andere vluchtelingen maakt dat er extra inzet nodig is. Het betreft personeel dat wordt ingezet voor het Hof van Dalen en de Oekraïense opvanglocaties, zoals 5 locatie-medewerkers, 2 coördinatoren en (de uitbreiding van de formatie van) een financieel administratief medewerker. Hoewel de financiële dekking geen volledige zekerheid biedt omdat het op dit moment incidentele middelen betreffen, is het tijd om personeel aan ons te binden om de opvang van vluchtelingen op een goede manier te kunnen doen.

Met de komst van de Spreidingswet, waarbij wij als Dalen ongeveer 190 asielzoekers op moeten gaan vangen is de verwachting dat personeel hard nodig blijft. Dit personeel kan dan voor deze doelgroep worden ingezet. De kosten worden vooralsnog gedekt uit (tijdelijke) rijksmiddelen (Oekraïne/CNO middelen). Uitgangspunt is dat wanneer er structurele middelen voor opvang vanuit de Spreidingswet komen, de kosten voor deze medewerkers gedekt kunnen worden vanuit deze structurele middelen. Het financiële risico is daarom gering.

Harmonisatie Kulturhusen

Nadeel €150.000 (incidenteel in 2025)

Op het gebied van Kulturhusen en maatschappelijk vastgoed spelen verschillende ontwikkelingen. De implementatie van de harmonisatie van de Kulturhusen, de beoogde privatisering van Mozaiek (en Spil), de ontwikkelingen in Hoonhorst en vraagstukken op het gebied van meerjaren onderhoud vragen om extra (project) capaciteit. Voor 2025 vragen wij hiervoor 150.000,- beschikbaar te stellen.

Bibliotheek

Budgetneutraal (structureel vanaf 2025)

Per 2025 wordt de Wet stelsel openbare bibliotheken aangepast. Gemeenten krijgen een zorgplicht die inhoudt dat gemeenten de aanwezigheid van en toegang tot de bibliotheek wettelijk moeten waarborgen. De bibliotheek is een van de kernpartners in het hervormen van de uitvoeringstaken van het preventiebeleid en heeft de afgelopen jaren meer maatschappelijke taken gekregen. Zij heeft hierop met tijdelijke projectgelden de formatie kunnen uitbreiden. Dalen voldoet daarmee al aan de nieuwe wettelijke taak. In de lijn met de nieuwe wet en de uitvoering van het preventiebeleid is het wenselijk om de middelen die beschikbaar worden gesteld te reserveren voor de bibliotheek, zodat zij hun investering hiermee structureel kunnen borgen.

Cultuur

Nadeel PM (aankondiging)

Voor 2025 is een herziening van het cultuurbeleid voorzien. Het cultuurbeleid wordt gezien als een van de belangrijke pijlers van het preventie beleid en draagt daarmee op een eigen wijze bij aan de doelstellingen die op andere wijze ook met de eerder beschreven hervormingen worden beoogd.

Toename gebruik voorzieningen

Nadeel €60.000 (structureel vanaf 2025)

Als gevolg van een stijging van het aantal gebruikers van voorzieningen en autonome ontwikkelingen stijgen eveneens de structurele kosten voor de gemeente:

- Voor contractering van het maatwerkvervoer Wmo moet een hogere bijdrage worden verleend als gevolg van het terugtreden van de gemeente Hardenberg. De hogere bijdrage bedraagt structureel €17.000.
- Op gebied van het maatwerkvervoer Leerlingen vindt een toename in het gebruik van bovenlokaal vervoer plaats. Naar schatting leidt dit structureel tot €15.000 hogere kosten.
- De Gemeenteraad van Dalen heeft een motie aangenomen voor het vangnet zwemveiligheid. Voor de uitvoering van de motie is een structurele bijdrage van €10.000 nodig.
- We constateren een groeiende vraag naar indicatieloze dagbesteding. Hierdoor stijgen de kosten structureel met €18.000

De totale structurele bijdrage komt daarmee op €60.000 vanaf 2025.

Ambities

Inburgering en participatie

Nadeel PM (aankondiging)

Rondom inburgering en participatie blijven we vanuit het college uitvoeringsprogramma in 2025 investeren in arbeidskansen voor de doelgroep statushouders. Dit doen we in samenwerking met het beleidsveld re-integratie en vanuit de regionale samenwerking rondom participatie en werk. Op het gebied van inburgering en participatie wordt deze samenwerking in de regio uitgebreid. Daarnaast zullen we als onderdeel van het verbeteren van de toegang voor inwoners in samenwerking met onze partners in het voorveld specifiek het verbeteren van de toegang en samenwerking met partners rondom statushouders oppakken. De uitkomsten van de evaluatie van het uitvoeringsplan Inburgering in 2024 nemen we hierin mee.

Sport

Nadeel PM (structureel vanaf 2027)

In 2025 worden de laatste twee kunstgras voetbalvelden in de kern Dalfsen en het semi-waterveld, inclusief oefenveld, bij de hockeyvereniging vervangen. Naar verwachting is de komende jaren de vervanging van het kunstgras korfbalveld nog niet noodzakelijk. Hiernaast pakken we in overleg met bestuur Heidepark sport de komende jaren de mogelijkheden en planvorming van renovatie van sporthal Heidepark op, waarbij naar verwachting realisatie niet eerder dan in 2026 plaatsvindt.

1.4 Samen Besturen

Het programma Samen Besturen omvat alle beleidsthema's op gebied van besturen, samenwerken, ondersteuning (waaronder ICT) en algemene dekkingsmiddelen. In de oude begrotingsstructuur is dit programma Bestuur waarbij Burgerzaken in de nieuwe programma-indeling is verplaatst naar Samen Wonen.

Wij streven in programma Samen Besturen naar een veerkrachtige en flexibele organisatie voor de gemeente Dalfsen. Het aantal taken dat het Rijk bij gemeenten neerlegt neemt toe. De uitvoering van deze taken vraagt om extra ondersteuning vanuit de bedrijfsvoering. Daar komt bij dat het interne fundament op orde moet zijn om de ambities voor de samenleving waar te maken. Diverse randvoorwaarden zoals informatiesystemen, procedures, kennis en vaardigheden, maar ook huisvesting en het projectmatig-, programmatisch- en procesgericht werken dienen op orde gebracht te worden. Op deze wijze zijn wij in staat om adequaat te reageren op veranderende omstandigheden, zowel in- als extern.

Door de maatschappelijke opgaven, technologische ontwikkelingen, ambities en een toenemend aantal nationale en Europese wet- en regelgeving op het gebied van informatievoorziening is er een noodzaak om proactief met deze vraagstukken aan de slag te gaan. Met als doel om als organisatie voorbereid te zijn op de toekomst.

Autonome ontwikkelingen

Aanbesteding zaaksysteem

Nadeel € 75.000 (incidenteel in 2025)

Het contract met de leverancier van het zaaksysteem loopt af en er moet verplicht een Europees aanbestedingstraject opgestart worden. Hierin wordt samengewerkt met de gemeenten Zwartewaterland en Westerveld. De aanbesteding kan grote impact hebben, vooral wanneer er aangekocht wordt bij een nieuwe leverancier. Voor begeleiding van de implementatie (o.a. training en consultancy) en in geval het huidige en eventueel nieuwe zaaksysteem in een overgangperiode tijdelijk gelijktijdig actief zijn, is incidenteel financiële dekking nodig.

AI en Data Governance

Nadeel PM (aankondiging)

Ontwikkelingen rondom kunstmatige intelligentie (AI) zijn in 2023 en begin 2024 in een stroomversnelling geraakt. Toepassingen zoals ChatGPT, DALL-E en Microsoft Co-pilot wekken breed nieuwsgierigheid en collega's zijn in toenemende mate op zoek naar mogelijkheden om de voordelen van AI voor hun eigen werkzaamheden te verkennen. AI wordt gezien als een systeemtechnologie, te vergelijken met de uitvinding van elektriciteit en de verbrandingsmotor. Een systeemtechnologie heeft een grote impact op de samenleving, die vooraf niet kan worden voorzien. Het raakt daarmee alle beleidsterreinen van de overheid. In AI schuilt een enorme potentie om grote stappen te zetten in onze operationele efficiency, voornamelijk voor alle kenniswerkers.

Regio Deal Regio Zwolle

Nadeel PM (aankondiging)

In januari 2024 heeft het Rijk bekend gemaakt 30 miljoen euro uit te trekken voor een nieuwe Regio Deal met Regio Zwolle. Met de bijdrage van de regionale partners, in de vorm van co-financiering, ontstaat een totale investeringsagenda van ca. 90 miljoen euro. Door te investeren in 'toekomstbepalende bedrijven', 'de vitaliteit van kernen en een gezonde woon-, werk- en leefomgeving' en 'een natuurinclusieve en klimaatadaptieve regio' wordt een flinke impuls gegeven aan de brede welvaart voor inwoners en ondernemers.

Samen met de regionale partners wordt in 2024 en begin 2025 uitgewerkt waar en hoe deze gelden worden geïnvesteerd. De gemeente Dalfsen participeert actief in dat proces en zoekt waar mogelijk naar (meekoppel)kansen om lokale opgaven in regionaal verband op te pakken. Wanneer dit tot concrete projecten leidt, worden deze aan de raad voorgelegd.

Ambities

Verbetering juridische advisering

Nadeel € 139.000 (structureel vanaf 2025, waarvan 0,89 fte Juridisch Advies: € 97.000 en 0,56 fte Administratieve Juridische Ondersteuning: € 42.000)

De juridische advisering in de organisatie is verdeeld over eerste- en tweedelijns advisering. De eerste lijn bevindt zich op de vakafdelingen. De tweede lijn is belegd bij het team Algemeen Juridische zaken. De ondersteuning van de Bezwarencommissie is ook belegd bij Algemeen Juridische Zaken. De juridisering van de samenleving leidt tot toenemende adviesvragen en complexere klachten en bezwaren.

Wij willen rechtmatig handelen en inzetten op betere besluiten, wat leidt tot minder bezwaren en minder juridische risico's. Hier is extra juridische capaciteit voor nodig. Naast extra capaciteit is er ook versterking van kennis nodig, onder andere op het gebied van privaatrecht omdat steeds meer vraagstukken hier aan raken. Ook is het noodzakelijk op tijd te participeren in diverse projecten en opgaven die de gemeente uitvoert om tot de juiste juridische afwegingen te komen. Naast uitbreiding van de capaciteit op juridisch advies is uitbreiding van administratief juridische ondersteuning van de Bezwarencommissie noodzakelijk.

Professionalisering inkoop

Nadeel € 91.000 (structureel vanaf 2025; 0,89 fte Inkoopcoördinator)

Op het gebied van inkoop wordt de organisatie op onderdelen ondersteunt door Shared Service Center ONS (SSC ONS). Een deel van de aanbestedingen en inkopen doet de gemeente Dalfsen zelf. De ontwikkelingen op dit gebied verlopen snel. De markt verandert en de juridisering vindt ook in dit vakgebied steeds meer zijn weg. Daarmee groeien de juridische, financiële en rechtmatigheidsrisico's.

Ook wordt regelgeving steeds complexer. Uit de verbijzonderde interne controle (VIC) en de Boardletter van de accountant blijkt dat er aandacht nodig is voor rechtmatig aanbesteden en inkopen. Om dit te realiseren is het belangrijk dat er binnen de organisatie een inkoopcoördinator komt die medewerkers, die intern de rol van inkoper hebben, adviseert en ondersteunt maar ook signaleert. Deze medewerker zorgt voor de interne borging van kwaliteit, continuïteit, rechtmatigheid en toekomstbestendigheid. Daarnaast vormt hij de liaison naar SSC Ons voor onderdelen waar zij op ondersteunen.

Procesgericht werken

Nadeel € 64.000 (structureel vanaf 2025; 0,67 fte Medewerker processen)

De gemeente Dalfsen is een organisatie in ontwikkeling. Uit de Quick scan die eind 2022 is uitgevoerd, is gebleken dat op diverse plekken de basis in de organisatie onvoldoende op orde is. Het gaat dan onder andere over het procesmanagement. Procesbeschrijvingen zijn bijvoorbeeld verouderd of onvoldoende helder. Dit zorgt op verscheidende plekken binnen de organisatie voor taak- en rol onduidelijkheid, werkdruk bij medewerkers, verschillende werkwijzen en mogelijk overbodige stappen in het proces.

Daarom moeten we onze inzet op het procesmanagement structureel versterken. Om procesmanagement in combinatie met AO/IB (Administratieve Organisatie /Interne Beheersing) op orde te brengen worden processen in kaart gebracht en geactualiseerd. Dit is geen eenmalige actie maar vraagt om structurele inzet in de vorm van een adviseur AO/IB om op die manier het procesmanagement binnen de organisatie te borgen.

Wet Open Overheid

Nadeel € 61.000 (incidenteel in 2025), € 62.000 (incidenteel in 2026)

Nadeel € 90.000 (structureel vanaf 2025)

De Wet Open Overheid (WOO) regelt dat overheidsorganisaties informatie actief openbaar moeten maken, informatie opvraagbaar is en de informatiehuishouding op orde is. Met de komst van de wet moet iedere overheidsorganisatie minimaal 1 contactpersoon hebben die vragen kan beantwoorden over de informatie die beschikbaar is. Voor de WOO zijn gelden beschikbaar gekomen vanuit het Rijk. Deze gelden zijn niet gelabeld en als algemene dekking van het begrotingssaldo ingezet. Het verzoek is om deze gelden alsnog aan dit doel te labelen en het tekort dat daarmee in de begroting ontstaat te dekken.

Naast de benodigde formatie is ook implementatie van de WOO nodig, hiervoor zijn door het Rijk incidentele middelen beschikbaar gesteld. Ook deze gelden zijn niet gelabeld. Het verzoek is om dit alsnog te doen en het ontstane tekort te dekken.

Projectmatig en programmatisch werken

Nadeel € 50.000 (incidenteel 2025 en 2026; Implementatie projectmatig- en programmatisch werken)

Nadeel € 109.000 (incidenteel 2025 en 2026; Tijdelijke Kwartiermaker Programmamanagement)

Het programmatisch en projectmatig werken is een belangrijk thema binnen de organisatie-ontwikkeling. De opgaven waar we als gemeente mee te maken hebben, zijn steeds vaker complex en vragen om een samenhangende en doelgerichte/resultaatgerichte aanpak. Het programmatisch en projectmatig werken sluit daar als werkwijze goed op aan. Wij vinden het daarom belangrijk onze organisatie hierop (verder) te professionaliseren, zodat wij beter in staat zijn de maatschappelijke opgaven te realiseren.

Het professionaliseren van programmatisch en projectmatig werken is begonnen in 2024 met het uitwerken van een eerste aanpak en het kiezen van een methodiek voor programmatisch en projectmatig werken. Het programmatisch en projectmatig werken vraagt om een organisatie die daar goed op ingericht is qua processen, aansturing en samenwerking. Met de inzet van een kwartiermaker willen we deze manier van werken, door middel van een programmatische aanpak, borgen in de organisatie. Hiervoor is incidenteel in 2025 en 2026 €109.000 nodig.

Voor de implementatie van projectmatig- en programmatisch werken is voor de jaren 2025 en 2026 incidenteel € 50.000 benodigd.

Projectleider Zero Based Budgeting (ZBB)

Nadeel € 50.000 (incidenteel in 2025)

De gemeente Dalfsen heeft al langer de wens om Zero Based Budgeting (ZBB) toe te passen. Wegens wisselingen van personeel was het niet mogelijk hier eerder mee aan de slag te gaan. De ambitie is om de begroting vanaf 2026 via een ZBB methode op te pakken. Met ZBB wordt er gezocht naar een nieuwe balans tussen beleid (taken), bedrijfsvoering (taakuitvoering) en middelen (financiën). Dit betekent dat de begroting niet van -0 af aan opnieuw opgebouwd wordt. Het doel van ZBB is een begroting te realiseren aan de hand van behoefte en ruimte. Een belangrijke bijvangst is dat de betrokkenheid van medewerkers wordt vergroot doordat zij inzicht krijgen in doelstellingen en daaraan gerelateerde en benodigde budgetten. ZBB heeft niet tot doel om te komen tot bezuinigingen, mogelijk is dit een bijvangst maar dat is vooraf niet vast te stellen. ZBB vraagt in 2025 inzet van het ambtelijke apparaat met externe ondersteuning. Voor de externe ondersteuning is incidenteel budget nodig.

Organisatieontwikkeling

Nadeel € 75.000, €50.000, €25.000 (incidenteel in resp. 2025, 2026, 2027)

Op 1 januari 2024 zijn we gestart met een nieuwe organisatiestructuur, missie en visie, kernwaarden en kerncompetenties. We investeren veel tijd en aandacht in de ontwikkeling van het management en medewerkers. We beschouwen 2024 als het jaar van de opstartfase en de ontwikkeling loopt door tot en met 2025. Als gevolg hiervan gaan we in 2024 en 2025 verder inzetten op het eigen maken en actief invulling geven aan de kernwaarden en kerncompetenties in aansluiting op het traject van persoonlijk leiderschap en het implementeren van de resultaten van het Management Development traject voor leidinggevendenden. Ook vitaliteit en werkdruk hebben onze aandacht. Om de organisatie verder door te ontwikkelen hebben we een budget nodig van € 75.000 in 2025, aflopend naar €50.000 in 2026 en €25.000 in 2027.

Werving en selectie

Nadeel € 125.000 (structureel vanaf 2025: € 65.000 formatie en € 60.000 budget werving en selectie)

De arbeidsmarkt is de laatste jaren sterk aan het veranderen. De mobiliteit onder medewerkers is enorm toegenomen. Door krapte op de arbeidsmarkt staan vacatures langer open. Het is lastig om de meer gespecialiseerde functies in te vullen, zelfs via inhuurconstructies. Alle gemeenten kampen met deze problemen en we vissen in dezelfde vijver. Daarom is het belangrijk om aantrekkelijk te blijven als werkgever en moeten we onze werving en selectie hierop aanpassen.

Er is onderzoek gedaan naar een eigentijdse methode van werving en selectie om een adequate arbeidsmarktstrategie te ontwikkelen. We moeten investeren in onze eigen capaciteit om succesvol te kunnen zijn in het bereiken en aantrekken van goede mensen. Reguliere wervingscampagnes zijn ontoereikend en daarom moeten we meer maatwerk toepassen door onder andere inhuur van gespecialiseerde werving- en selectiebureaus en recruiter-werkzaamheden.

De huidige formatie voor werving en selectie is te beperkt om alle sollicitatieprocedures te begeleiden en ondersteunen. We ontkomen er niet aan om hier het been bij te trekken het budget voor werving en selectie te verhogen, aangevuld met het aantrekken van een eigen recruiter. Een recruiter kan de gemeente op de arbeidsmarkt beter positioneren waardoor Dalfsen meer in beeld komt als aantrekkelijk werkgever.

Opleidingen

Nadeel € 60.000 (structureel vanaf 2025)

Wij hebben te maken met een toename van het aantal medewerkers. Daarnaast binden we steeds meer medewerkers van buiten de overheid en junioren aan ons. Dit betekent dat we moeten investeren in opleidingen om nieuwe medewerkers wegwijs te maken in de wereld van de decentrale overheid. Ook is het belangrijk dat alle medewerkers digitaal vaardig zijn en blijven. Dit betekent het aanbieden van opleidingen in Office 365, privacywetgeving en informatieveiligheid. Door al deze factoren is het huidige opleidingsbudget niet langer toereikend. Ook worden opleidingen steeds duurder en daarom is het nodig het opleidingsbudget naar boven bij te stellen.

Mobiliteitsregeling/en reiskostenvergoeding woon-werk

Nadeel PM (aankondiging)

Dalfsen wil een aantrekkelijke werkgever zijn. Ook willen we concurrerend zijn op de arbeidsmarkt. In tegenstelling tot veel andere gemeenten kent Dalfsen geen vergoeding voor woon- werkverkeer. Mede op verzoek van de Ondernemingsraad en de vakbonden onderzoeken we de mogelijkheden om te komen tot een (vorm van) reiskostenvergoeding woon-werk voor medewerkers die werkzaam zijn bij de gemeente Dalfsen. In 2024 onderzoeken we hiertoe de mogelijkheden. De reiskosten woon-werk zal onderdeel worden van een bredere mobiliteitsregeling conform de CAO.

Hybride kantoorconcept/ uitbreiding raadzaal

Nadeel PM (aankondiging)

In Dalfsen werken we met het traditionele kantoorconcept. Dat wil zeggen een standaard werkplek voor alle medewerkers. Dat past niet langer bij de huidige nieuwe manier van werken. Bijvoorbeeld doordat we meer producten digitaal aanbieden zijn de face-to-face contacten met inwoners anders van aard. Ook het soort werkzaamheden is gewijzigd; er is behoefte aan andere typen werkplekken: bel/teams werkplekken, ruimten om samen te werken aan projecten, aanlandwerkplekken, korte overlegplekken en soms een reguliere standaard werkplek. De aard van de te verrichten werkzaamheden bepaalt de soort werkplek en de locatie.

Om onze inwoners, ondernemers en professionals optimaal te bedienen is een hernieuwd kantoorconcept noodzakelijk. Daarnaast is door nieuwe taken vanuit het rijk het aantal medewerkers gestaag gegroeid en ontstaat er op gezette tijden krapte aan het aantal werkplekken. Ook is de verwachting dat we na de verkiezingen in 2026 boven de 30.000 inwoners groeien en dat betekent dat de raad groeit van 21 naar 23 raadszetels. Daar is de huidige raadszaal niet op ingericht. Een aanpassing van de raadzaal zal dan ook moeten plaatsvinden. Op dit moment loopt een onderzoek naar de kosten van de aanpassingen in het gemeentehuis en raadzaal. Hiervoor is een PM-post opgenomen.

Pilot gebiedsverbinders

Nadeel PM (aankondiging)

Wij hechten grote waarde aan het betrekken van inwoners. Samen zorgen we ervoor dat Dalfsen een fijne plek is en blijft om te wonen, werken en leven. De afgelopen periode heeft daarom onder andere de pilot gebiedsverbinders plaatsgevonden. De gebiedsverbinders hebben tijdens de pilot drie rollen vervuld: verbinder in het gebied, eerste aanspreekpunt in het gebied voor inwonersinitiatieven en Plaatselijke Belangen en zicht op relevante ontwikkelingen en belangen. Deze pilot eindigt per 1 januari 2025. Op basis van een evaluatie wordt in het najaar van 2024 besloten of de pilot vervolg krijgt en zo ja, in welke vorm.

Motie Klare Taal

Nadeel PM (aankondiging)

Naar aanleiding van de motie Klare Taal is er een schrijfwijzer in ontwikkeling. De schrijfwijzer is een hulpmiddel voor medewerkers van de gemeente Dalfsen om teksten begrijpelijk en gericht op de lezer te schrijven. Met de technologische ontwikkelingen is ervoor gekozen om medewerkers geen traditionele schrijftrainingen te geven maar kunstmatige intelligentie (AI) hiervoor in te zetten.

Medewerkers krijgen hulp bij het gebruik van de AI-tool Copilot. Op dit moment is deze technologie nog niet zover, maar we verwachten binnen een aantal maanden al ontwikkelingen hierop. Er lopen nu verschillende projecten om onze processen te verbeteren en/of te digitaliseren. Tijdens deze projecten is begrijpelijk schrijven een onderdeel en passen we brieven en teksten waar nodig direct aan naar taalniveau B1.

Shared Service Centrum ONS

Nadeel € 316.000 (structureel vanaf 2025)

De gemeenschappelijke regeling SSC ONS kent twee typen dienstverlening: standaard en maatwerk. Standaard wordt verrekend op basis van vastgestelde verdeelsleutels. De werkelijke partnerbijdrage is gelijk aan de begrote partnerbijdrage. Maatwerkdienstverlening wordt begroot op basis van verwachte afname en afgerekend op werkelijke afname. De werkelijke kosten per partner bepalen daarmee de uiteindelijke bijdrage per partner. De grootste maatwerkposten bij ONS zijn Microsoft Office 365 licenties (€ 3,7mln), laptops & smartphones (€ 2,6mln), contractmanagement (€ 1,5mln) en beheer bedrijfsapplicaties (€ 1,1mln).

ONS heeft te maken met stijgende kosten als gevolg van contracten, indexaties etc. (standaardbijdrage).

Ten opzichte van andere partners is de bijdragestijging in Dalfsen wat groter. Dit is verklaarbaar door een uitbreidend personeelsbestand en hiermee gevolgen voor benodigde licenties, software/hardware etc. (maatwerkbijsdrage). De wijziging voor 2024 wordt in de bestuursrapportage 2024 verwerkt. De bijdrage voor 2025 aan ONS stijgt voor Dalfsen met € 316.000. Voor 2026-2028 heeft ONS alleen een meerjarenbegroting voor de gehele organisatie, niet per deelnemer. We zien hierin alleen toepassing van prijsindexatie conform de septembercirculaire gemeentefonds. De uiteindelijke begrotingen (vanaf 2026) zijn afhankelijk van de partnerbehoefte in relatie tot de groei in eindgebruikers, vraag naar producten en technologische ontwikkelingen de komende jaren.

2 Financieel beeld

De Voorjaarsnota 2024 van het Kabinet is maandag 15 april 2024 gepubliceerd en geeft een vooruitblik op de rijksbegroting voor de komende jaren. Over de gevolgen worden de gemeenten geïnformeerd via de meicirculaire 2024. De financiële gevolgen van de Voorjaarsnota van het Kabinet voor Dalfsen zijn als volgt, waarbij in de onderste rode balk de plussen en minnen voor Dalfsen gepresenteerd staan. De bron van het overzicht is Inergy/Pauw dat voor veel gemeenten in Nederland het gemeentefonds berekent.

Prognose voor jouw gemeente op basis van lopende prijzen (LP)	Effect voor jouw gemeente					
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bedrag in miljoenen per uitkeringspunt						
<i>Basispad in septembercirculaire 2023 tegen LP</i>	8.151.361	11.493.831	10.546.963	12.842.146	14.969.330	
Mutaties Voorjaarsnota 2024						
Volume accres	-399.000	-564.000	1.104.000	1.092.000	1.100.000	1.111.000
LPO accres effect CEP 2024 t.o.v. septembercirculaire 2023	-125.000	-383.000	-625.000	-742.000	-698.000	-698.000
LPO accres effect wijziging indexatie o.b.v. pbbp vanaf 2024	-561.000	-1.208.000	-1.288.000	-1.251.000	-1.218.000	-1.198.000
Subtotaal mutatie accres	-1.085.000	-2.155.000	-809.000	-901.000	-816.000	-785.000
Incidentele compensatie	960.000	869.000	186.000	147.000	118.000	85.000
Subtotaal incidentele compensatie	960.000	869.000	186.000	147.000	118.000	85.000
Opschalingskorting	0	0	921.000	913.000	907.000	907.000
Afrekening BCF 2023	286.000	0	0	0	0	0
Totaal mutaties Voorjaarsnota 2024, met 2023 als basisjaar	161.000	-1.286.000	298.000	159.000	209.000	207.000

Volume accres

In de Voorjaarsnota 2024 van het Kabinet is de nieuwe financieringssysteematiek vervroegd van 2027 naar 2024. Het betekent dat wordt gerekend met een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Door het toepassen van deze ontwikkeling zijn de tranches voor de jaren 2024 en 2025 lager dan eerder gecommuniceerd, maar vanaf 2026 en verder hoger.

LPO accres

In de Voorjaarsnota 2024 is het LPO accres eerst geactualiseerd voor de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2024. Vervolgens is de indexatie voor loon- en prijsontwikkeling vanaf 2024 gebaseerd op de prijs bruto binnenlandse product (pbbp). Voor eerstgenoemde mutatie worden gemeenten gecompenseerd, in tegenstelling tot laatstgenoemde die gemeenten zelf moeten oplossen. Dit leidt ertoe dat de initiële euforie over het schrappen van de opschalingskorting grotendeels teniet wordt gedaan.

Opschalingskorting

Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een korting op het gemeentefonds, die oploopt tot € 975 miljoen in 2026. Deze korting is opgelegd omdat gemeenten door gedwongen opschaling kosten zouden besparen. Sinds 2019 is een stand van de opschalingskorting bereikt van € 300 miljoen. In de Voorjaarsnota 2024 is de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026, een structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt.

Ogenschijnlijk een mooi resultaat uit de onderhandelingen tussen VNG en het Rijk maar dit blijkt in de praktijk weinig verschil te maken gezien de eerder genoemde mutatie in het LPO accres dat gemeenten zelf moeten oplossen. Per saldo blijft er voor Dalfsen een geringe plus over vanaf 2026 en zelfs een forse min in 2025. Deze zijn verwerkt in het financieel meerjarenperspectief in paragraaf 2.2.

BTW-Compensatiefonds Opschalingskorting

De afrekening BCF bedraagt € 214 miljoen en dit bedrag wordt in 2024 incidenteel toegevoegd. Dit leidt voor Dalfsen onderaan de streep tot een kleine plus in 2024. Op basis van de ruimte onder het plafond van het jaar 2023 van € 573 miljoen, mogen gemeenten in de begroting 2025 een structurele stelpost opnemen. De provinciaal toezichhouders gebruiken dit als richtlijn bij het beoordelen van de (meerjaren)begroting. Wel adviseren de provinciaal toezichhouders om voorzichtig te zijn met het opnemen van een raming voor dit dekkingsmiddel.

Hervormingsagenda Jeugd

In de Voorjaarsnota 2024 is opgenomen dat de geraamde extra besparing van het Rijk van € 500 miljoen voor 2025 komt te vervallen. Uitgangspunt is, dat het vervallen van de extra korting geen budgettair effect heeft. Het verloopt budgettair neutraal omdat gemeenten in de begroting voor Jeugdzorg rekening mochten houden met de voorgenomen besparing evenals een lagere raming van de uitgaven. Dit wordt voor 2025 nu teruggedraaid.

Voor aankondiging indexatie Wmo voor stijgende zorgkosten

In de Voorjaarsnota 2024 is toegelicht dat het Rijk en gemeenten werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven van gemeenten en de wettelijke zorgtaken Wmo. De verwachting is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van de) Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat, maar via een aparte financiering. Hiervoor wordt gekeken naar de opties van een Bijzondere Fonds Uitkering of een constructie als de BUIG (bijstand).

Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm wordt onderzoek gedaan naar een passende geobjectiveerde indexering, die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/ vergrijzing. Het Rijk heeft in de Voorjaarsnota alvast een reservering opgenomen voor een aanvullende indexering voor demografie bovenop de bbp-systematiek. Vanaf 2026 is een reservering opgenomen van € 75 miljoen oplopend tot € 300 miljoen in 2029. Het streven is dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zijn. In de meicirculaire 2024 wordt deze reservering echter nog niet verwerkt.

2.1 Uitgangspunten programmabegroting 2025

Voor de uitgangspunten van de programmabegroting 2025-2028 baseren we ons op de indexeringen uit de meicirculaire 2024. Deze wordt rond de laatste dag van mei gepubliceerd en is tijdens het opstellen van deze Perspectiefnota nog niet beschikbaar. Derhalve concentreren we ons nu op de septembercirculaire 2023. Dit is immers de laatste formele circulaire die aan gemeenten is gepresenteerd. Hierin staan onderstaande indexen opgenomen, waarbij het uitgangspunt van het College is dat gemeenten daarvoor in de meicirculaire 2024 volledig gecompenseerd worden.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2024 en CEP 2023**

mutaties per jaar in %	2023	2024	2025	2026	2027	2028***
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	6,2	3,3	2,8	2,7	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	6,1	3,4	2,5	2,4	2,3	2,3
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	3,0	3,4	2,5	2,4	2,3	2,3
Loonvoet sector overheid	4,0	6,7	5,8	4,8	4,2	4,2
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	3,5	6,3	5,4	4,5	3,9	3,9
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	4,8	3,0	1,9	1,9	1,9	1,9
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	5,9	3,5	1,6	1,6	1,6	1,6

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: <https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel>

** 2024 is op basis van de MEV 2024, 2023 en 2025 - 2027 is op basis van de CEP 2023

*** cijfers 2027 zijn doorgetrokken naar 2028

Prijscompensatie

Bijstelling vindt plaats op basis van de uitgaven van de laatste 2 jaar tot maximaal het percentage CPI in de septembercirculaire 2023, voor de jaren 2025 t/m 2028, respectievelijk 2,5% / 2,4% / 2,3% / 2,3%. In de begroting 2024-2027 is al rekening is gehouden met 2,4% / 2,5% / 2,0% / 2,0% stijging. Bij het opstellen van de begroting 2025-2028 wordt er rekening mee gehouden dat we geheel door het Rijk worden gecompenseerd voor de extra stijging.

Tarieven en belastingen

De opbrengsten voor de gemeentelijke belastingen en rechten verhogen wij met de Nationale Consumenten Prijsindex (CPI) zoals deze is opgenomen in de septembercirculaire 2023, met een minimum van 1% voor zover er geen sprake is van kostendekkende tarieven (en de door het rijk vastgestelde maximum tarieven). De tarieven voor de belastingen riolering en afval hangen samen met kostendekkendheid. Voor de lasten is in deze Perspectiefnota hetzelfde percentage aangehouden als voor de opbrengsten.

CAO gemeenten

Voor de programmabegroting 2025-2028 wordt per begrotingsjaar uitgegaan van een salaris- en sociale lastenverhoging zoals in de lopende CAO is vastgesteld. Voor de index gebruiken we de tabel in de septembercirculaire 2023. Voor 2025-2028 zijn dit de volgende percentages 5,4% / 4,5% / 3,9% / 3,9%. Dit is meegenomen in de personeelsbegroting als onderdeel van deze Perspectiefnota.

Loonkosten grote subsidiepartijen

Bij loonkosten vindt jaarlijkse indexering plaats op basis van de laatste vastgestelde en bekende CAO voor de betreffende sector op het moment van indexering. De overige kosten worden geïndexeerd met percentage CPI in de septembercirculaire 2023 (2,5% / 2,4% / 2,3% en 2,3% (2025-2028)). Dit is eveneens meegenomen in de personeelsbegroting voor de komende jaren.

Verbonden partijen

De bijdragen worden geraamd op basis van de meerjarenbegroting van de Verbonden partijen.

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien wordt gerekend € 2 per inwoner (= afgerond € 58.000).

2.2 Financieel meerjarenperspectief

Het financiële meerjarenperspectief wordt grotendeels bepaald door mutaties vanuit het Rijk, lokale autonome ontwikkelingen en ambities. Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige financiële gevolgen van deze mutaties, ontwikkelingen en ambities.

We starten met de structurele stand van de vastgestelde programmabegroting 2024-2027, aangevuld met besluitvorming tot en met maart 2024. Het structurele begrotingssaldo voor 2025 was (als voorbeeld) bij vaststelling van de Begroting 2024-2027 nog 3.064 miljoen euro en is bij start van deze Perspectiefnota nog 3.014 miljoen euro. Het structurele saldo voor 2025 was bij de start van de Perspectiefnota positief en vanaf 2026 reeds negatief, met name door de opschalingskorting en uitname van ca. €3mld. uit het gemeentefonds.

Daaronder staat het totaal van nog niet in de begroting 2024-2027 verwerkte mutaties vanuit het Rijk, gevolgd door de mutaties als gevolg van de Voorjaarsnota 2024 van het Kabinet. Over laatstgenoemde heeft u in de paragraaf 'Financieel beeld' al eerder in deze Perspectiefnota de ontwikkelingen gelezen.

In aanloop naar deze Perspectiefnota zijn diverse voorstellen ingediend in het kader van autonome ontwikkelingen en ambities op bestuurlijk en ambtelijk niveau. De individuele toelichting en financiële vertaling daarvan heeft u in de paragrafen 1.1 tot en met 1.4 kunnen lezen en staat op totaalniveau in onderstaande tabel op de blauw gearceerde regels weergegeven. Uitgangspunt hierbij is dat alle genoemde voorstellen worden gehonoreerd.

Dit leidt over alle jaren tot een negatief structureel en incidenteel saldo, uitgezonderd het structurele saldo in 2025 (€692.000 positief). Onderaan de tabel staat het totale saldo per jaarschijf weergegeven, dat voor alle jaren negatief is.

Meerjarenperspectief Perspectiefnota 2025-2028 (bedragen x €1.000)	2025	2026	2027	2028
Stand programmabegroting 2024-2027 incl. structurele mutaties	3.014	-508	-1.942	-1.942
Verwerking mutaties circulaire Rijk	566	436	2.435	2.435
Verwerking mutaties Voorjaarsnota Kabinet 2024	-1.286	298	159	209
Totaal structurele wijzigingen PPN 2025-2028	-1.602	-1.682	-1.744	-1.809
Structureel saldo Perspectiefnota 2025-2028	692	-1.456	-1.092	-1.107
Stand programmabegroting 2024-2027 incl. incidentele mutaties	-355	-299	-245	-245
Totaal incidentele wijzigingen PPN 2025-2028	-852	-421	-175	0
Incidenteel saldo Perspectiefnota 2025-2028	-1.207	-720	-420	-245
Totaal saldo ná mutaties Perspectiefnota	-515	-2.176	-1.512	-1.352

VNG-advies

Op 1 maart van dit jaar heeft de VNG, op verzoek van gemeenten, een advies afgegeven over de meerjarenbegroting 2025-2028. Aanleiding is het aanhoudend financieel zwaar weer waar veel gemeenten onder gebukt gaan en de te beperkte compensatie die het Rijk biedt. De VNG geeft het advies om allereerst een reële meerjarenbegroting 2025-2028 op te stellen. Bij een negatief meerjarenperspectief adviseert de VNG om na te denken over maatregelen die de tekorten (deels) afdekken en drukt gemeenten op het hart niet te vroeg onnodige en onomkeerbare ombuigingen in gang te zetten.

Standpunt Dalfsen

Het VNG-advies is door ons College overgenomen, in afwachting van publicatie van de meicirculaire 2024 die mogelijk nog tot bijstelling van het financieel perspectief leidt. Na de publicatie zal de VNG opnieuw een advies uitbrengen over de situatie op dat moment. Met de kennis van nu betekent dit dat

Dalfsen in aanloop naar de meerjarenbegroting 2025-2028 het begrotingsjaar 2025 op totaalniveau sluitend gaat presenteren en vanaf 2026, conform het VNG-advies, een realistisch (negatief) saldo laat zien als signaal richting het Rijk.

Dalfsen valt momenteel onder repressief toezicht bij de Provincie. Dit houdt in dat de gemeente zich achteraf mag verantwoorden over de inkomsten en uitgaven in een begrotingsjaar. Om dit te continueren moet Dalfsen aan één van de volgende eisen voldoen:

- Uw begroting 2025 moet structureel en reëel in evenwicht zijn als het laatste jaar van de meerjarenraming 2026-2028 dat niet is.
- Is uw begroting in 2025 niet structureel en reëel in evenwicht? Dan dient u ervoor te zorgen dat dit evenwicht tijdig wordt hersteld in de meerjarenraming, uiterlijk in 2028.

Met het in het eerste jaar van de meerjarenbegroting 2025-2028 presenteren van een reëel positief saldo voldoet Dalfsen aan de minimale vereiste en blijft het ook komend jaar onder repressief toezicht. In afwachting van een nieuw Kabinet en in de verwachting dat deze de gemeenten financieel meer tegemoet gaat komen, denkt het College proactief na over maatregelen die de tekorten meerjarig kunnen afdekken, zonder deze vooralsnog daadwerkelijk te implementeren.

2.3 Financiële mutaties 2025-2028

STRUCTUREEL							
Programma	Onderwerp	2025	2026	2027	2028	I/S	B/L
Wonen	Leges Omgevingsvergunningen	-225.000	-225.000	-225.000	-225.000	S	L
Wonen	Advieskosten omgevingskwaliteit	100.000	100.000	100.000	100.000	S	B
Wonen	Verhoging dotatie voorziening groot onderhoud gebouwen	-21.300	-21.300	-21.300	-21.300	S	L
Wonen	Stijging organisatorische kosten Veiligheidsregio	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	S	L
Wonen	Indexatie kosten onderhoud wegen	-113.000	-113.000	-113.000	-113.000	S	L
Wonen	Uitbreiding capaciteit versnellen woningbouw	-140.000	-140.000	-140.000	-140.000	S	L
Wonen	Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen		-20.000	-20.000	-20.000	S	L
Werken	Toename werkenden vanuit de Participatiewet	-114.000	-160.000	-208.000	-258.000	S	L
Werken	Re-integratie (Participatiewet)	-14.000	-28.000	-42.000	-57.000	S	L
Leven	Aanpak geldzorgen, armoede en schulden (uitbreiding formatie Schuldhulpverlening)	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000	S	L
Leven	Toename gebruik voorzieningen	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	S	L
Besturen	Verbetering juridische advisering	-139.000	-139.000	-139.000	-139.000	S	L
Besturen	Professionalisering Inkoop	-91.000	-91.000	-91.000	-91.000	S	L
Besturen	Procesgericht werken	-64.000	-64.000	-64.000	-64.000	S	L
Besturen	Werving en Selectie	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000	S	L
Besturen	Opleidingen	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	S	L
Besturen	Shared Service Centre ONS	-316.000	-316.000	-316.000	-316.000	S	L
Besturen	Wet Open Overheid	-90.000	-90.000	-90.000	-90.000	S	L

Totaal Structureel	-1.602.300	-1.682.300	-1.744.300	-1.809.300		
---------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	--	--

INCIDENTEEL							
Programma	Onderwerp	2025	2026	2027	2028	I/S	B/L
Wonen	Indexatie Omgevingsdienst IJsselland	-42.000				I	L
Wonen	Invoering centrummanagement	-100.000	-100.000	-100.000		I	L
Wonen	Gebiedsprocessen PPLG	-50.000	-50.000	-50.000		I	L
Werken	Strategische beleidsvisie Re-integratie van inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt	-90.000				I	L
Leven	Harmonisatie Kulturhuizen	-150.000				I	L
Besturen	Aanbesteding zaaksysteem	-75.000				I	L
Besturen	Wet Open Overheid	-61.000	-62.000			I	L
Besturen	Projectmatig en programmatisch werken	-159.000	-159.000			I	L
Besturen	Projectleider Zero Based Budgetting	-50.000				I	L
Besturen	Organisatieontwikkeling	-75.000	-50.000	-25.000		I	L

Totaal Incidenteel	-852.000	-421.000	-175.000	0		
---------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	----------	--	--

Totaal Financiële mutaties 2025-2028	-2.454.300	-2.103.300	-1.919.300	-1.809.300		
---	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	--	--

2.4 Investeringsplan 2025 - 2028

Nr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
1	Tablets raad 2026		50.000		
2	Strategische aankopen	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
3	Uitvoeringsprogramma fiets 2025	300.000			
4	Uitvoeringsprogramma fiets 2026		300.000		
5	Uitvoeringsprogramma fiets 2027			300.000	
6	Uitvoeringsprogramma fiets 2028				300.000
7	GVVP 2025	160.000			
8	GVVP 2026		160.000		
9	GVVP 2027			160.000	
10	GVVP 2028				160.000
11	Opzet strooier B4	35.000			
12	Vervanging Tractor Sportvelden		130.000		
13	Joskin graankipper	80.000			
14	Folie vijver Polhaarweg			50.000	
15	Vervanging bestelbus elektrisch 3 stuks	200.000			
16	Goupil Industrie SA Elektisch	65.000			
17	Schaftketen	98.000			
18	Kobelco mini kraan		35.000		
19	Heftruck		35.000		
20	Traktor Shibaura 306 N2	44.000			
21	Heetwater unit	40.000			
22	Vervangen civiele kunstwerk		500.000		
23	Vervangen civiele kunstwerk			300.000	
24	Vervanging Ford Connect 85-VHG-2			45.000	
25	Vervanging Miles TRB-39-F			55.000	
26	Vervanging Ford Transit 08-BJJ-5			65.000	
27	Vervanging Ford Transit 06-BJJ-5			65.000	
28	Vervanging Ford Transit V-913-GR			65.000	
29	Vervanging Ford Transit V-147-GV			65.000	
30	Vervanging Ford Transit V-578-JF			65.000	
31	Vervanging John Deere 6155R			170.000	
32	Vervanging Schaftwagens 6 stuks			130.000	
33	Vervanging Maaimachine Iseki TTK-16-F			40.000	
34	Vervanging Trilo S4 LGS-49-V			55.000	
35	Vervanging Zoutsproeier 04-001-0009			20.000	
36	Vervanging Zoutsproeier getrokken LPP-15-Z			25.000	
37	Rolbezem 2 stuks			17.000	
38	Maaiaarm systeem 03-007-0012			100.000	
39	Aanbouwdelen maaiaarm systeem			50.000	
40	Blad veeg- zuigwagen			85.000	
41	Vervanging bestelauto 2 stuks				115.000
42	Vervanging pick-up klein elektrisch 2 stuks				130.000
43	Vervanging Rioolspuit Dalfsen				50.000
44	Vervanging hefbrug werf Dalfsen				150.000
45	Vervanging tractor groot Dalfsen				160.000

Nr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
46	Vervanging tractor klein Nieuwleusen				65.000
47	Vervanging verlichting gemeentehuis	325.000			
48	Vervangen verlichting en klimaatinstallaties Gemeentehuis				800.000
Totaal		3.347.000	3.210.000	3.927.000	1.930.000

Legenda:

- Gee** = nieuwe investering
- Groen** = bedrag aangepast
- Blauw** = verschoven in tijd

2.5 Risico-inventarisatie 2025 - 2028

Hieronder wordt inzicht gegeven in welke risico's de organisatie loopt bij de uitvoering van de speerpunten van het gemeentelijke beleid, welke mogelijke gevolgen dit risico met zich meebrengt en welke beheersmaatregelen worden genomen. Dit kunnen zowel financiële als niet-financiële risico's zijn.

De risico's zijn benoemd volgens de volgende indeling:

- Thema (T)
- Risicogebeurtenis (R)
- Oorzaak (O)
- Gevolg (G)
- Beheersmaatregel(en) (B)

Hieronder zijn de risico's opgenoemd volgens deze indeling.

T	Ontwikkeling gemeentefonds
R	· Grote afhankelijkheid van de algemene uitkering
O	· Herijking verdeelmaatstaven van het gemeentefonds
G	· Herijking kan direct een grote impact hebben op de gemeentelijke financiën
B	· Nauwlettend de ontwikkelingen rondom het gemeentefonds volgen

T	Sociaal Domein
R	· Meerdere open einde regelingen
O	· Door de open einde regelingen heeft de gemeente beperkte grip op de toestroom naar de voorzieningen
G	· Het beschikbare budget is ontoereikend om lasten te kunnen dragen
B	· Meer sturen op beschikbare data.
	· Waar mogelijk bijstellen van huidige beleidsregels

T	Beperkte beschikbaarheid personeel
R	· Het is lastig om tijdig gekwalificeerd personeel te vinden
O	· Krapte op de arbeidsmarkt
	· (groot) Verloop in het bestaande personeelsbestand
G	· Uitvoering van huidige en nieuwe ambities komen onder druk te staan.
	· Meer inhuur noodzakelijk
B	· Ontwikkelen aantrekkelijk werkgeverschap
	· Samenwerking in de Talentenregio

T	Datalekken
R	· Door een datalek en/of een hack belanden gegevens in handen van onbevoegden
O	· Aanvallen van buitenaf door ransomware, malware en hackers
	· Onjuiste verwerking van privacygevoelige gegevens
G	· Kunnen hoge boetes worden opgelegd
	· Kans op identiteitsfraude
	· Gemeentelijke dienstverlening valt stil door uitval van systemen
	· Verlies van gegevens
B	· Inzet ICT technische middelen (firewal, multifactorauthenticatie)
	· Procedures en richtlijnen omtrent informatiebeveiliging en melding datalekken

T	Subsidies ten onrechte verstrekt of ontvangen
R	· Door onvoldoende borging in het subsidieproces kunnen subsidies niet juist of zelfs ten onrechte worden verstrekt en verantwoord.
O	· Geen borging in het subsidieproces
	· Geen overzicht door onvolledig subsidieregister
G	· Subsidiebedrag wordt te hoog of te laag vastgesteld · Ontvangen subsidie is te hoog of te laag
B	· Actueel houden subsidieverordeningen
	· Aantrekken medewerker subsidies
	· Gebruik maken van kennis en ondersteuning van SCC Ons